

ILLES PERDUDES

Miquel Porter Moix

MIQUEL DE PALOL

En la imparable desritualització dels nostres temps, els obituaris s'han endut una de les pitjors parts. Desmuntades les enervants litúrgies antigues, han vingut els temps insípidos de les no litúrgies, i ara, vist que els esperits morien d'inanició, de noves, penoses litúrgies inventades sobre la marxa, desproveïdes de tradició, de sentit, en definitiva. En la mort d'un personatge públic queda poc més que les referències sentimentals i la biografia.

He de sorprendre'm de l'escassa atenció donada a la pèrdua de Miquel Porter Moix? Seria exagerar. A aquestes alçades, qui es fa il·lusions? La nostra relació va ser esporàdica, amb extensos interregnes, però intensa, i si se'm permet un adjectiu frívol, divertida. La seva polièdria d'historiador del cine, cantant activista, docent universitari i llibreter, operant al damunt d'un caràcter força antoinvencional i aventurer i, en adjectiu d'una amiga comuna, francament *conyon*, per força n'havien de fer un personatge proteic, imprevisible, enriquidor, francament atractiu.

De fet, en Porter, de llibreter no es pot dir que en fos. La llegendaria -i extingida- llibreria Porter, a la cantonada Portal de l'Àngel/Canuda, era un establiment de tradició familiar on ell no hi treballava fix, però de tant en tant hi recalava de manera no sé fins a quin punt esporàdica. Jo el vaig conèixer al darrere del taulell. En el primer pis hi havia una meravellosa sala -amb les parets folrades de cartells de pel·lícules mítiques de Bergman i de Murnau- on

MIQUEL PORTER MOIX ERA UN EXPERT EN CINEMA

els anys 70 havíem presentat revistes i fet més d'una activitat no del tot clandestina.

El món del cine com a cultura, en el qual se centraven la majoria d'esforços de Miquel Porter, és en un punt dolç. Amb dos-cents anys amb prou feines d'existència, ja no posa ningú en dubte la seva categoria com a art, i d'altra banda encara és possible que un nombre considerable de membres del gremi hagi vist totes les pel·lícules. Assistir a una discussió entre cinèfils és gratificant, perquè podran estar d'acord o no, però

tots saben de què parlen, cosa que en literatura, tot i el mite d'alguns individus que "ho han llegit tot", és inimaginable. Per una qüestió de pura matemàtica del temps, no ho ha llegit tot ningú.

En el cas del cine català, que en la seva forma verbal ens pot arribar a semblar un oxímoron, les qualitats de Miquel Porter van trobar finalment la seva expressió més acabada. Perquè ell ha estat l'inventor de l'estructura intel·lectual, el que li ha donat carta de naturalesa històrica i acadèmica.

Ha fet justícia el cine i la societat del nostre país a aquest autèntic inaugurador? Tots diuen que no, però des de la queixa, pocs semblen disposats a posar-hi remei. La millor forma d'homenatge seria la generació d'un autèntic cine fet aquí, amb etiquetes o sense. De flors n'hi ha: *El mar*, dirigit per Villaronga i produït per Passola, indica un bon camí a seguir. Només cal que la flor acabi fent primavera. Entretant, al Cèsar allò que és del Cèsar: honor i reconeixement per a Miquel Porter Moix.

ENIGMÍSTICA

Ubert I, rei dels mots

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

L'ortografia és el malson dels medicos i el refugi dels covards. Deixar anar a temps una bona falta d'ortografia pot ser com alliberar un pet ben sorollós en una recepció oficial, però viure obsedit pel decasílab *dissabte de sobte vaig tenir un dubte* és la demostració palpable que mai no tindrem res a dir. Tard o d'hora, tothom comet alguna falta d'ortografia. Una be que no ens ve, un accent que s'esmuny o la muda de torn que juga a fer d'hac invisible. En cometen els periodistes culturals, els arquitectes i les psicòlogues de l'escola. En cometen bisbes i militars, estudiants, professors universitaris i bidells. Fins i tot en cometen els autors més excelsos en llur turmentada excelsitud. Provin de passar-se un dia per l'AVUI amb un pernil sota el braç a veure si els responsables d'edició els ensenyen de quina manera arriben escrits alguns dels

articles. Se'n farien creus. Fa una pila d'anys, Modest Prats va escriure un conte excepcional -*Rigorosament literal*- que narrava de manera insuperable l'aflicció que sentia un pobre corrector editorial quan de sobte es veia incapaç d'imaginar com s'escriu algunes de les paraules que sentia. Ara l'escriptor i guionista Enric Gomà ha tingut la gosadia de publicar un llibre que recull moltes errades ortogràfiques pesades en rètols públics: *Ubert tot l'any* (Ara Llibres). És un llibre extraordinari per tantes raons que no hi cabran totes.

TOTS D'ÀMBIT PÚBLIC

D'entrada, els exemples reals que recull estan molt ben trobats. Tots són de l'àmbit públic, que és aquell territori de la realitat en el qual Aznar no parla català. Per al propòsit del seu llibre, Gomà allibera la intimitat de la convenció ortogràfica. Fa bé. Els rètols errats -*El Recó*, *Formatges manxegs*, *Moltes merçes*,

Instal·lacions Ribas Cal·lefacions- permeten que un observador atent extregui conclusions prou reveladores. Però per ben trobats que estiguin els exemples, *per se* no serien gens espectaculars. En canvi, els comentaris que susciten són molt interessants i amens. Per això *Ubert tot l'any* no és un llibre espectacular. És un llibre extraordinari que oxigena els nequits lingüístics del ciutadà comú sense fer-ne (només) espectacle. Cal llegir-lo de dalt a baix, tot seguit, prenent aire a cada secció si volem aguantar-nos el riure. L'estratègia irònica de Gomà li permet prendre distància i eludir la perillosa temptació policial inherent a la correcció ortogràfica. Una temptació ben present en l'inesperat èxit editorial anglòfon de la lingüista Lynn Truss -*Eats, shoots & leaves* (Profile Books, 2003)- que precisament proposa aplicar la ja famosa *tolerància zero* als afers ortogràfics en l'àmbit de la puntuació.

Gomà va molt més enllà que l'anglesa. Utilitza les seves armes de guionista per crear situacions surrealistes que transformen la lectura en un trajecte deliciós. Fa de la llengua personatge de ficció. Ens delecta sense preocupar-se gaire de si serem capaços d'instruir-nos, però sempre sap de quin bàndol està. No li cal apel·lar, com feia Truss amb posat d'institutiari, als més baixos instints de la supèrbia que sempre atorga el coneixement. Gomà és més humil i el seu, un llibre més popular. Si rere les paraules de Truss hi albirem classes particulars en luxoses mansions victorians, rere les de Gomà hi apareix el món dels ateneus catalanistes. De Truss sospitem que no sap riure's d'ella mateixa. De Gomà no. Ens ho demostra moltes vegades. Des de la tria majestàtica de la primera persona del plural fins a la crònica de la lectura-traducció, en dues sessions en veu alta, del llibre de Lynn Truss que li va fer el seu amic Matthew Tree. Si coneixeu algú amb un mínim de sensibilitat lingüística, regaleu-li aquest llibre. Aquest Nadal, més enllà dels reis Melcior, Gaspar i Baltasar, ha nascut Ubert I, rei dels mots.

L'APARADOR

Victoria Bermejo i Miguel Gallardo, *Contes per a nens*. EMPÚRIES. Barcelona, 2004.

Històries escrites i il·lustrades pensant en el costat masculí i femení (també hi ha el volum *Contes per a nenes*) que dona vida a la personalitat de tots els infants. Relats breus amb un missatge que convida a la reflexió i un caràcter universal que facilita la identificació.

Joan Amades, *Les cent millors cançons de Nadal*. EDICIONS 62. Barcelona, 2004.

El cançoner català de Nadal és un dels més extensos dins l'amplíssim repertori de la tradició popular. Joan Amades, amb la col·laboració de Joan Tomàs en l'aspecte musical, va reunir les 100 millors cançons i va reproduir el text i la melodia, que ara han estat reeditats.

Ignasi Badia (edició), *Diguem pau*. PÒRTIC. Barcelona, 2004.

Ignasi Badia ha reunit en els números 7 i 8 (*Diguem pau* i *t'estimo*) de la col·lecció de llibres de petit format de Pòrtic com es diu *pau* i *t'estimo* en totes les llengües d'Europa (i d'altres com ara el japonès, el suahili, tibetà...), com ara *paca* i *kamav tut* (romani), *irini* i *s'agapó* (grec), *paci* i *t'amu* (sicilià).